

Fynskredsen har siden 2008 holdt øje med særlige fynske planter, som synes at blive sjældnere: Almindelig Kohvede, Knoldet Mjødurt, Strand-Mandstro, Trævlekrone, Firblad, Djævelsbid, Skælrod, Sanikel, Engblomme, Blå Anemone, Maj-Gøgeurt, Bakke-Nellike, Liden Klokke, Blæresmælde og Almindelig Torskemund.

I 2024 er Almindelig Mælkeurt "Årets Danske Urt".

Skriv om dine nye fund af disse og andre fynske planter til Henrik Tranberg, fugleroeveren@sol.dk - 2443 7821. Fortæl med ord, kort eller UTM koordinater, hvor du fandt planterne, hvornår og hvor mange der var. Fundene kan også plottes på Naturbasen eller Arter. Sidstnævnte database bliver anvendt til Projekt Eventyrlig Flora, der er en ny kortlægning af sjældnere fynske karplanter.

ADVARSEL

Dette Årsbrev 2024 er det sidste, du får som tryksag med posten. Portoen stiger nemlig kraftigt.

Fra 2025 kan du kun få Årsbrevet digitalt pr. e-mail.

Hvis du allerede får e-mails om Fynskredsens arrangementer, behøver du ikke foretage dig noget.

Hvis du derimod IKKE modtager e-mails fra Fynskredsen, men gerne vil modtage Årsbrev og andet nyt om vore arrangementer, bedes du sende en e-mail herom til fynskredsdbf@gmail.com

Fynskredsens organisation

Bestyrelse frem til 29. februar 2024:

Formand: Vakant

Næstformand og Fynskredsens repræsentant i Dansk Botanisk Forenings bestyrelse:

Henrik Tranberg, fugleroeveren@sol.dk, mobil: 2443 7821

Sekretær: Frede Østergaard Andersen, foa@mail.dk

Kasserer: Carsten Hunding, hunding@sydfynsmail.dk

Helle Hjorth, helle@hjorth-freelance.dk

Martin Køhl Søholm, mksoeholm@gmail.com

Eric Larsen, eric@larsen.gs

Suppleanter: Marta Kristensen og Erik Ehmsen

Fynskredsen deltager i Naturstyrelsens Brugerråd på Fyn og i de Grønne Råd i flere fynske kommuner.

Fynskredsen 2024

botaniskforening.dk

Forsidefoto: Fynskredsens ekskursion til Store Vrå ved Salthæk Vig, 2023. Foto: Helle Hjorth

Almindelig Mælkeurt (*Polygala vulgaris*)

Alm. Mælkeurt er en lille flerårig urt med 15 til 25 mest blåviolette blomster. I klitterræn på Flyvesandet synes alle blomster lyserøde, men i blåtopeng i Urup Dam lysviolet. Hvidlige og lyseblå blomster findes også. De 2 forstørrede bægerblade har 5 strenge, der mod spidsen er tydeligt netagtigt forbundne. Hovedblomstringen er fra juni til august, men kan sagtens nå ind i en mild vinter. Alle blade er spredte, ligesom en basal bladrosset mangler.

Slægten Mælkeurt med 500 arter har kun 8 støvblade. Det bageste er omdannet til et nektarium, ligesom det forreste mangler. Nektariat antyder insektbestøvning, ligesom frøene med fedtlegermer spredes af myrer. Alm. Mælkeurt er en central- og vesteuropæisk art.

Alm. Mælkeurt er i Atlas Flora Danica (Hartvig 2015) fundet i 24 ruder i Det Fynske Ørige, men vides at forekomme i flere. Per Hartvig mener, at den måske er noget underrapporteret - arten overses nemt, når den ikke blomstrer. Den spinkle plante er dog utvivlsomt gået tilbage (især i indlandet?), idet den også i det fynske svinebaroni må vige for Det Beskidte Dusin*. Alm. Mælkeurt er derfor medtaget i Projekt Eventyrlig Flora som en ret sjælden signalart for fynsk græsland.

På Fyn med øer forekommer vor art mest i naturligt græsland som overdrev, strandoverdrev og kystskrænter - såvel på kalkbund som på surere bund. Den er kun en gang set på en fynsk gravhøj: På Drengenhøj ved Voldtofte af Svend Andersen i 1911. Derimod findes den stadig på voldterræn på Nyborg Vold og Borgbanke ved Søbygård på Ærø. Fund af Alm. Mælkeurt på nye lokaliteter vil overraske.

Alm. Mælkeurt synes i vort område sjældnest på det tæt opdyrkede nordvestlige Fyn. Fra bakkerne ved Kerte og Bederslev Daleskov er den vel helt forsvundet (sidst 1988 hhv. 1987). På Vibjerg ved Køng var den endnu i 2014, men nu er den nødvendige græsning opgivet. På øerne omkring det nordlige Fyn ses Alm. Mælkeurt forhåbentlig stadig på Æbelø, Mejlø og Romsø, mens den forgæves er søgt genopstøvet på Fænø, Brandsø og Bågø.

Trods sit navn indeholder Alm. Mælkeurt ikke mælkesaft. I gamle dage mente man, at den kunne øge mælkeproduktionen hos kreaturer (og muligvis også i en kop the til kvinder!).

Dine fynske fund i 2024 af Alm. Mælkeurt meddeles til lokalredaktøren af Årets Fund (se bagsiden) - mail, ring eller skriv. Fundene kan også plottes på Arter eller Naturbasen. Se årsurten på aftenuren til Casanovabakkerne på Tåsinge den 6. juni.

Henrik Tranberg

Kære medlem af Fynskredsen

I det nye år skal vi ikke kun ud at nyde vores fynske flora. Turen går også til tre meget forskellige lokaliteter i det sydjyske.

Kragelund Mose byder på noget så særpræget som et genoprettet vådområde, der græsses af kreaturer, vandbøfler, heste, geder og uldgrise.

Nær Aabenraa kan vi nyde et af Danmarks fineste surbunds-overdrev, Bjergskov, men også Bolderslev Skov, som i femten år har ligget urørt hen med herlige træer og en rig urtevekst i skovbunden.

På Fyn lokker lige så varierede områder med planter og svampe. En fællesnordisk, flerdages ekskursion bringer os rundt i det nordøstlige hjørne. Andre ture viser os det stærkt kulturpåvirkede Ribjerg, Årets Danske Urt i Casanovabakkerne på Tåsinge, overdrevs-svampe i Bobakker, foruden Eng-Ensian ved Bogensø Strand og små sjældne urter på Feddet og Helnæs.

2024 starter dog med eftervirkningerne af et enormt brag fra et vulkanudbrud syd for Island i 1963. Det bragte en ny ø, Surtsey, til verden. Her fortæller Henning Adersen, hvordan plantevæksten gradvist har taget øen i besiddelse.

Foråret går vi i møde - både i portugisiske Algarve og ved Holckenhavn nær Nyborg.

Og i det tidlige efterår imødekommer vi ønsket om at lære Svinemælk, Høgeskæg og andre drillesyge, gule kurvblomster nærmere at kende på et kursus i Svanninge Bjerge.

Året sluttet af med Naia Morueta-Holmes fortælling om et par mesterlige plantegeografer og deres epokegørende opdagelser.

Bestyrelsen ser med glæde frem til at modtage jeres forslag til foredrag, ture og andre arrangementer. Vi håber tillige, at nogle af jer vil være med i Fynskredsens bestyrelse, da vi har brug for nye, friske kræfter.

Vi ønsker jer et godt nytår og håber at se jer ved vores kursus, foredrag og ture.

God jagt på Årets Danske Urt: Almindelig Mælkeurt.

Med venlig hilsen

Fynskredsens bestyrelse

*) Botanisk slang for planter, der som Draphavre og Stor Nælde, hurtigt vokser sig store og på den måde skygger og tager pladsen fra vore andre planter.

Surtsey - en ung ø. Fotos: Henning Adersen

Tirsdag den 30. januar 2024 kl. 19.30-21.30.

SURTSEY

Foredragsholder:

Henning Adersen, lektor emeritus ved Københavns Universitet. Surtsey dukkede i 1963 op fra havet som den sydvestligste ø i Vestmannaøerne syd for Island. De geomorfologiske forhold præsenteres, og der gøres rede for indvandringen til og overlevelsen af planter. Disse processer belyses af planternes spredningsbiologi, voksestedskrav, udbredelse og populationsbiologi, og hvorledes processerne påvirkes af indvandringen af fugle. Endvidere diskuteres hvorledes resultaterne passer ind i MacArthur-Wilsons øbiogeografiske ligevægtsteori.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Fioniavej 34, 5230 Odense M.

Fynskredsens mødested:

Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Fioniavej 34, 5230 Odense M.

Hvis du kommer fra motorvejen, tag afkørsel 50 og kør ca. 2,5 km ad Munkebjergvej, drej til højre ad Fioniavej ved Forskerparken.

Hvis du kommer fra Niels Bohrs Alle, kør ca. 400 m ad Munkebjergvej, drej til venstre ad Fioniavej.

Følg Fioniavej ca. 900 m mod Syddansk Universitet, drej til venstre, og derefter straks til højre på P8. Kør ligeud til enden af P8 og parker der. Gå ned ad flisegangen til **indgangen "Krogene V"**. Indenfor går man en etage op og derefter ligeud indtil Biologisk Institut, hvor der er skiltet med "Botanisk Forening". Tag trappen til venstre op til første sal.

Torsdag den 29. februar 2024 kl. 19.30.

DBF-FYNSKREDSSENS GENERALFORSAMLING

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Formandens beretning
4. Kassererens beretning
5. Valg af bestyrelse og bestyrelsessuppleanter
6. Valg af revisorer
7. Eventuelt

Forslag til andre punkter på dagsordenen skal være bestyrelsen i hænde senest den 8. februar 2024.

Fynskredsen byder på ostebord med vand og juice efter generalforsamlingen.

Derefter beretter Henrik Tranberg om "Årets Danske Urt 2023", Almindelig Kohvede og "Årets Fynske Fund 2023".

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Fioniavej 34, 5230 Odense M.

Torsdag den 21. marts 2024 kl. 19.30-ca. 21.30

FORÅR I ALGARVE

Foredragsholder: Frede Østergaard Andersen.

Algarve er kendt for solhungrende turister, men det er også et interessant område med vilde blomster og fugle. Vintrene er milde (op til 16°) og foråret starter tidligt. I foredraget kommer vi rundt til forskellige habitater og ser på forårsblomster, fx Spansk Vibeæg, Gul Gyvelkvæler og den endemiske Algarve-Torskemund. Vi besøger bl.a. Europas sydvestligste punkt, Kap St. Vincent, som er et hotspot for vilde blomster.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Fioniavej 34, 5230 Odense M.

Algarve-Torskemund. Foto: Frede Ø. Andersen

Lørdag den 20. april 2024 kl. 10-ca. 13.

BLÅ ANEMONE VED HOLCKENHAVN

Turleder: Martin Køhl Søholm.

Blå Anemone forekommer kun få steder på Fyn, og desværre svinder bestandene. I 2024 har ejeren af Holckenhavn Slot givet os lov til at nyde den livskraftige bestand i Kalkovnskovene ude ved kysten. Turen byder også på andre forårsplanter, bl.a. Druemunke, Hulkravet Kodriver, Håret Viol, Liden Lærkespire og Skov-Viol.

Medbring: Praktisk fodtøj, da vi skal gå lidt over en kilometer til lokaliteten.

Mødested: P-plads overfor Holckenhavn Gods.

Blå Anemone.
Foto: Carsten Hunding

Mandag den 20. maj 2024 (2. pinsedag) kl. 14-ca. 16.

RIBJERG - FUSIONSBOTANIK I BYNÆRT RUDERAT

Turleder: Eric Larsen.

Skov, mose og et jernbaneterræn, som aldrig blev taget i brug, midt i et industri-kvarter. Det er opskriften på et spændende ruderat område, omgivet af skovklædt kulturlandskab og transportvirksomheder, som bidrager med indslæbt flora. Med andre ord står menuen på *fusionsbotanik*. Vi går op på højdedraget Ribjerg og rundt om Torpegaardsmose, og ser hvad vi finder. F.eks. Fredløs, Hyldebladet Baldrian, Japansk Hestehov, Stor Frytle, Sildig Hunderose.

Mødested: Hjørnet af Fabriksvej og Teknikvej, 5260 Odense S.
Er du i bil, kan der parkeres langs Fabriksvej.

Japansk Hestehov. Foto: Carsten Hunding

Almindelig Mælkeurt.
Foto: Carsten Hunding

AFTENTUR

Torsdag den 6. juni 2024 kl. 18-21.

CASSANOVABAKKERNE PÅ TÅSINGE MED ALM. MÆLKEURT

Turleder: Henrik Tranberg.

Årets Danske Urt vil blive demonstreret på dette græssede overdrev. Andre mulige arter i de delvist lyngklædte bakker er Bakke-Knavel, Flipkrave, Liden Fugleklo, Tadder-Vikke, Hunde-Viol, Merian, Bakketidsel og Liden Museurt. Søen Lyngkær i bunden af bakkerne har måske endnu Spidsbladet Vandaks, ligesom bredvegetationen er artsrig.

Mødested: P-pladsen ved Bregninge Kirke på toppen af Tåsinge.

Søndag den 16. juni 2024.

DE VILDE BLOMSTERS DAG I NORDEN

Denne dag vandrer flere tusinde mennesker i Norden ud og kigger på blomster. Her kan du lære de vilde blomster, der vokser lige dér, hvor du bor, at kende.

Du kan læse mere om turene i URT og på **botaniskforening.dk**, når dagen nærmer sig.

Hvis du kender et dejligt sted med vilde blomster, som du har lyst til at vise til andre, kan du tilmelde din tur på **botaniskforening.dk**. Fynskredsen hjælper dig gerne med at tilrettelægge og annoncere turen, hvis du kontakter Eric Larsen, tlf. 6593 5577.

Dag-Pragtstjerne. Foto: Carsten Hunding

Guldblomme. Foto: Carsten Hunding

Lørdag den 22. juni 2024 kl. 10-16.

BOLDERSLEV SKOV OG BJERGS KOV OVERDREV

Turleder: Martin Reimers, tidl. skovfoged i Naturstyrelsen Sønderjylland. Bolderslev Skov har været urørt skov i over 15 år og har en artsrig flora med bl.a. Små- og Storbladet Lind, Eg, Bøg og Rød-El, Engblomme, fire arter af orkideer og Uldhåret Ranunkel. Fra Bolderslev køres til Bjergskov, som er et overdrev med flere natur- og kulturhistoriske seværdigheder, bl.a. strøsten fra istiden og stendiger. Her vokser bl.a. Guldblomme, måske Bakke-Gøgelilje og Bibernelle. Her er tillige mange sommerfugle og sjældne vokshatte.

Kontaktperson:

Arne Krogh Clausen, a.clausen@esenet.dk, tlf. 2130 4703.

Mødested: Bolderslevskovvej 61, 6392 Bolderslev.

Knudearve.
Foto: Per Rasmussen

Lørdag den 27. juli 2024 kl. 10-ca. 15.

SMÅ SJÆLDNE PÅ FEDDET OG HELNÆS

Turledere: Per Rasmussen og Carsten Hunding.

På denne tur skal du ned på knæ og skærpe blikket. Vi kigger nemlig efter små planter. Feddet byder på bl.a. Knudearve, Tusindfrø, Nordlig Knude-Firling, Slangetunge, Fåblomstret Kogleaks, Sand-Rottehale og Høst-Star; Helnæs Made på Smalbladet Hareøre, Spidshale, Søpryd, Samel, Svømmende Sumpskærm, Flipkrave, Liggende Potentil, Strand-Firling, Tangurt og Aks-Ærenpris.

Medbring: Frokost og drikke. Vandtæt fodtøj.

Mødested: Feddet Strand Parkering vest for Brydegård / Brunshuse, nord for Helnæs.

Onsdag den 7. til søndag den 11. august 2024.

NORDISK EKSURSION TIL NORDØSTFYN

Turledere:

Henrik Tranberg og Martin Køhl Søholm.

Turen går bl.a. til Fyns Hoved med en mosaik af overdrev, strandenge, strandvolde, laguner og en steppelignende flora. Vi besøger også Sybergland, et nyrestaureret område med en 35 ha stor sø omkranset af ferske enge, og rigkæret Urup Dam med 400 forskellige plantearter.

Deltagerantallet er begrænset til 30 og fordeles på de nordiske lande. Du kan læse mere om turen, tilmelding, pris og betaling på botaniskforening.dk

Spørgsmål kan rettes til Martin Køhl Søholm: 5116 7251 eller mksoeholm@gmail.com

Fredag den 23. august 2024 kl. 10-ca. 16.

KRAGELUND MOSE - nord for Vejen, Midtjylland

Turleder: Martin Sandager og Helle Hjorth.

Kun tilmeldte kan deltage.

En fantastisk mulighed for at opleve en naturgenopretning, der har forvandlet 100 ha tilgroet mose og landbrugsjord til artsrig, lysåben mose. På en 2-timers guidet tur med lodsejer Martin Sandager skal vi høre om forvaltning med græsningsdyr. Herefter fri botaniseren i mosen, der bl.a. byder på Klokke-Ensian, Otteradet Ulvefod og Løppe-Star.

Bemærk: Bemærk: Turen foregår i ujævnt terræn med (fredelige) kreaturer, vandbøfler, heste, geder og uldgrise. Mere om Kragelund Mose på FB eller Den Danske Naturfond www.ddnf.dk

Medbring: Proviant til hele dagen. Vandtæt fodtøj.

Antallet af deltagere er begrænset til 20, efter "først-til-mølle". **Turen koster 200 kr. pr. person.**

Tilmelding: Starter 1. juni med slut 30. juni 2024.

Send en e-mail til: helle@hjorth-freelance.dk og hør, om der er plads. Hvis ja, får du info om mødested og -tid, mulighed for samkørsel samt betalingsoplysninger.

Mygblomst.
Foto: Frede Ø. Andersen

Klokke-Ensian og Løppe-Star.
Fotos: Carsten Hunding

Almindelig Kongepen og frugterne af Skovsalat.
Fotos: Carsten Hunding

Eng-Ensian.
Foto: Carsten Hunding

Lørdag den 7. september kl. 10-15.

GULE KURVBLOMSTER - ET KURSUS

Kursusledere:

Frede Østergaard Andersen og Carsten Hunding.

Kun tilmeldte kan deltage.

Mælkebøtter og andre gule kurvblomster signalerer sjældent, at her er fin natur med et rigt plante- og dyreliv. De er ikke i høj kurs hos hverken naturinteresserede eller havejere. Det er ikke retfærdigt. For at lære dem bedre at kende, arrangerer vi et lille kursus. Det går ikke i detaljer med mælkebøtter og høgeurter, men forsøger at skabe overblik, så du lettere kan finde rundt i den gule flok.

Mødested: SDU Biologisk Instituts feltstation i Svanninge Bjerger.

Tilmelding: Antallet af deltagere er begrænset til 15 efter først-til-mølle. Du kan tilmelde dig **fra den 15. juni til 15. juli 2024**. Send en mail til hunding@sydfynsmail.dk og hør, om der er plads. Hvis ja, får du nærmere besked om kurset, betaling mv. **Det koster kr. 140 pr. person.** Beløbet dækker en sandwich med juice eller vand, kaffe med kage og kursusmaterialer.

Lørdag den 14. september 2024 kl. 14-17.

BOGENSØ STRAND PÅ JAGT EFTER ENG-ENSJAN

Turleder: Henrik Tranberg.

Eng-Ensian blev i 2023 kun set 4 steder i Det Fynske Ørige. Ved Bogensø blev den sidst set i 1999, så vi vil forsøge at genopstøve den. Andre mulige arter i det artsrige område er Vinget Perikon, Strand-Mandstro, Hjortetrod, Samel, Liden Tusindgylden, Fladtrykt Kogleaks, Sand-Rotthale og Pile-Skørhat.

Mødested: P-pladsen ved Bogensø Strand langs Bogensøvej på Hindsholm.

Lørdag den 26. oktober 2024 kl. 13-16.

SVAMPETUR TIL BOBAKKER PÅ HELNÆS

Turleder: Henrik Tranberg.

Bobakker er et kreaturgræsset overdrev med en værdifuld græslandsfunga. Vokshattefungaen er af international betydning med 26 kendte arter. Også mulighed for andre ædle arter som blåhatte, jordtunger, køllesvampe og Rosa Fagerhat. De fundne svampe vil blive demonstreret på mødestedets bord- og bænkearrangement. Lovlig kniv, lille kurv og svampebog kan medbringes, ligesom en kikkert til fuglelivet.

Mødested: P-pladsen ved Bobakker nordligst på Helnæs.

Torsdag den 21. november 2024 kl. 19.30-21.30.

I FODSPORENE PÅ HUMBOLDT OG BÖCHERR

Foredragsholder: Naia Morueta-Holme.

Hvad kan plantefund fra gamle botanikere fortælle om, hvordan menneskeskabte klimaændringerne påvirker vegetationsdynamikker? Ved dette foredrag kommer vi med på en rejse i fodsporene på plantegeografiens fader, tyske Alexander von Humboldt (1769-1859), og den danske botaniker Tyge W. Böcher (1909-1983). De to var pionerer i kortlægningen af planter i hhv. Andes og Grønland. Naia Morueta-Holme og hendes holds genbesøg i felten af disse historiske datasæt viser, hvordan vegetationen har ændret sig de sidste to århundreder fra tropernes paramo til den arktiske tundrave.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Fioniavej 34, 5230 Odense M.

Cinnobær-Vokshat.
Foto: Frede Ø. Andersen

Naia Morueta-Holme med guider
på Chimborazo vulkanen.
Foto: Pablo Sandoval-Acuña

